

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Лозова Тетяна Олегівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права і процесу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Геліч Ю.О.*

Господарське законодавство є однією з найважливіших ланок правового механізму забезпечення розвитку економіки України і водночас найважливішим джерелом господарського права. Від його стану залежить не тільки якість життя народу, але й у цілому безпека держави. Незважаючи на це нині навряд чи можна зустріти будь-яке згадування про господарське законодавство, у якому б не зазначалось про нагальність його удосконалення. У Концепції вдосконалення державного регулювання господарської діяльності, схваленій Указом Президента України від 3 вересня 2007 р. № 816/2007, було визнано, що внаслідок відставання правового регулювання від стану відносин у сфері господарської діяльності Україна втрачає позитивні тенденції розвитку підприємництва, що зумовлює необхідність адекватних змін законодавства у цій сфері. Становлення національного господарського законодавства в Україні пов'язане з труднощами, спричиненими насамперед економічними та соціально-політичними факторами.

По-перше, прийняття законодавчих актів відбувається в умовах існування старого загальносоюзного законодавства, яке склалося у період панування державної власності як основи економічної системи, директивного планування та принципу демократичного централізму в керівництві економікою. І хоч так званий пакет нормативних актів з питань радикальної економічної реформи (липень 1987 р.) вніс певні демократичні засади у правове регулювання господарських відносин, проте суперечності із старим законодавством періоду адміністративно-командної економіки так і не були усунені. Ось чому основоположні закони у галузі економіки одразу ж після набрання чинності вступили у суперечність з чинним законодавством. Суперечності нового законодавства зі старим не лише перешкоджають творенню правопорядку в господарських відносинах, а й іноді безпосередньо є причиною правопорушень та зловживань з боку суб'єктів підприємництва.

По-друге, деякі з прийнятих нормативних актів (закони України «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про селянське (фермерське) господарство», укази Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії») на момент прийняття були розраховані на регулювання неіснуючих або малорозвинених суспільних відносин. А оскільки будь-який закон покликаний регулювати конкретні, а не абстрактні відносини, виникли труднощі як з дією прийнятих, так і з прийняттям нових нормативних актів (як це було з антімонополічним законодавством та законодавством про приватизацію). Крім того, відсутність чіткої і однозначної концепції побудови ринкової економіки в Україні іноді ставить законодавця у складне становище у ході розробки та прийняття законопроектів, спричиняє невизначеність та очікування природного розвитку подій [4, с. 196].

По-третє, ще одна складність зумовлена припиненням існування СРСР та проголошенням державної незалежності його колишніх республік. Визнання верховенства законодавства незалежних держав як одного з атрибутів державного суверенітету поставило перед законодавцем завдання заповнити в господарському законодавстві вакуум, який склався внаслідок того, що загальносоюзне господарське законодавство містило ряд принципово важливих для правового регулювання господарської діяльності актів, не продубльованих республіками (Положення про поставки, Правила про договори підряду на капітальне будівництво тощо).

Крім того, на стані господарського законодавства негативно позначається відсутність чіткої регламентації процесу розробки, узгодження, експертизи та внесення на розгляд відповідних органів проектів законів та підзаконних нормативних актів. Не можна вважати нормальним для законотворення явищем внесення змін до нормативних актів невдовзі після їх прийняття.

Сучасним господарським законодавством нашої держави невдоволені не тільки вітчизняні суб'єкти господарювання, але й іноземні. Це пояснюється тим, що вони реалізуючи свої господарські функції не можуть розраховувати на цілком безпечні та стабільні умови праці. Оскільки, попри безліч поточних проблем у сфері господарювання, основною проблемою усе ж таки залишається недосконале господарське законодавство України.

Щодо ряду проблем, які характерні для господарського законодавства, то основні уже давно визначені, а найперші з них це:

- значна розгалуженість і наявність великої кількості нормативних актів;
- перевага у господарському законодавстві комплексних нормативних актів;
- наявність в господарському законодавстві великої кількості нормативних актів обмеженої сфери дії;
- наявність у господарському законодавстві дореформених нормативних актів, притаманність господарському законодавству нормативних актів СРСР [3,с.34].
- відсутність чіткої регламентації процесу розробки, узгодження, експертизи та внесення на розгляд до відповідних органів проектів законів та підзаконних нормативно-правових актів;
- проблема співвідношення господарського і цивільного законодавства;
- наявність застарілих положень у господарському законодавстві;
- недосконалість процесуального права.

Це далеко не усі проблеми, що притаманні для законодавства у сфері господарювання. Суттєвими є також і суб'єктивні чинники, що проявляються у:

- невмінні, а то й небажанні дотримуватися юридичної техніки, яка застосовується з метою уникнення нових колізій;
- низькій правосвідомості учасників господарських відносин;
- тривалій дискусії науковців щодо деяких аспектів функціонування господарського законодавства України, що призводить до «гальмування» законодавчого процесу.

Великою проблемою для господарського законодавства України є пасивність самих суб'єктів господарювання. Вони не виражають свого ставлення до сьогодишньої проблемної ситуації, що притаманна галузям права, зокрема, господарському праву, чітко не висловлюють своїх бачень щодо покращення правового регулювання процесу господарювання в Україні. При врахуванні їх побажань та практичних навиків у поєднанні з високоякісною роботою державних органів влади при розробці та втіленні у життя законодавчих актів сфери господарювання, можна досягти неабиякого позитивного результату.

Діапазон розвитку та вдосконалення економіко-правової моделі, в якій можливе повне забезпечення прав суб'єктів господарювання, є досить широким. Головне полягає у тому, щоб опрацювати досвід зарубіжних країн, використовувати свій з урахуванням умов України трансформувати його в її правову систему.

Головним завданням сучасних вчених – юристів та органів влади є гармонізація норм ГК України та ЦК України, а також їх подальша кодифікація та уніфікація. Реформоване господарське законодавство повинно бути професійним та змістовним, легким для сприйняття суб'єктами господарювання. Воно повинно не тільки стимулювати та заохочувати підприємців у добровільному порядку виконувати вимоги норм, але ще має створювати економічну зацікавленість у правомірній поведінці та у сумлінному здійсненні господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003.-№18. – Ст.144.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003.-№ 40-44. – Ст. 356.
3. Вітнік О.М. Господарське право. - К.: Атіка, 2004.-624 с.
4. Несинова С. В., Воронко В. С., Чебікіна Т. С. Господарське право України. Навч. посіб. / за заг. ред. С. В. Несиної. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 564 с.
5. Щербина Н.А. Господарське право України: Підручник для самост. вивч. дисц. – К.: Знання, 2006, 470 с.
6. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.